

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет
Кафедра новітньої історії України

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕНДЕРНА ІСТОРІЯ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
Другий (магістерський)
Історія України
обов'язкова

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	<u>1</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>3</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>залік</u>

Викладач: Слюсаренко Анатолій Гнатович, доктор історичних наук, професор кафедри новітньої історії України

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. 2021 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20 / 20 н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Слюсаренко Анатолій Гнатович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри новітньої історії України, академік НАПНУ; Чернишевич Олена Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО
завідувач кафедри новітньої історії

_____ (підпис) (Андрій ПИЖИК)

Протокол № 11 від « 29 » 06 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від « 26 » 08 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії
_____ (підпис) (Наталія ТЕРЕС)

« 27 » 08 2021 року

1. Мета дисципліни – вивчення досвіду взаємозв'язку між жіночою та чоловічою статтю як одного з найбільш важливих аспектів соціальної організації в світовій історії, його вплив на формування соціальної реальності і її зміни в просторі та часі.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. **Знати** основні етапи соціально-історичного розвитку світу від давніх часів до сьогодення.

2. **Вміти** визначати характерні риси, які властиві для суспільного ладу та політичного устрою різних регіонів та країн світу.

3. **Володіти елементарними навичками** джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна спрямована на спростування сформованих «стереотипів» про гендер та гендерні відносини, що склалися впродовж століть у світовій історії. Науковий екскурс в сучасну історіографію та наукові результати досліджень гендерної історії, походження та еволюція поняття «гендер» та «стать». Розкрито розвиток відносин чоловік-жінка від найдавніших часів до сьогодення, вплив на ці процеси політичних, економічних та соціально-культурних факторів. Охарактеризовано етапи та особливості становлення феміністичних рухів. Особливу увагу приділено періоду від Великої французької революції 1789–1799 років, як каталізатора для переосмислення ролі чоловіка та жінки в суспільстві, до сучасності, як періоду, коли усталені погляди на гендерні проблеми повністю змінюються. Досліджено гендерні відносини в правовому полі та вивчено вплив на сучасні правові процеси історичних тенденцій гендерної еволюції.

4. Завдання (навчальні цілі): формування цілісної системи знань про історію гендерних відносин. Здійснювати аналіз історичних явищ і подій, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки; формування вмінь студентів системно й історично аналізувати економічні, соціальні, політичні і духовні явища і процеси, що відбувалися в світовій історії та мали вплив на гендерні зв'язки; пошук та узагальнення інформації з досліджуваної проблеми; критичне усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання (РН)			
1.1	Знати зміст найважливіших категорій та визначень з гендерної історії	Лекція, самостійна робота	Реферат, набрання не менше 60 % балів	20%
1.2	Знати стан джерельної бази та історіографію в галузі гендерних досліджень	Лекція, модульна контрольна робота	Модульна контрольна робота, набрання не менше 60 % балів	10%
1.3	Знати особливості становлення та етапи еволюції гендерних відносин у світовій історії	Лекція, самостійна робота	Реферат, набрання не менше 60 % балів	10%

1.4	Знати основні проблеми гендерних відносин впродовж усього періоду історії людства	Лекція, модульна контрольна робота	Модульна контрольна робота, набрання не менше 60 % балів	10%
1.5	Знати зміст та обставини виникнення феміністичних рухів, їх відмінності та особливості	Лекція, самостійна робота	Реферат, набрання не менше 60 % балів	10%
2.1	Вміти визначати перспективи та особливості правових відносин в гендерному полі, виходячи з історичного досвіду	Лекція, залік	Залік, набрання не менше 60 % балів	20%
2.2	Вміти робити порівняльний аналіз явищ і подій світової гендерної історії	Лекція, залік	Залік, набрання не менше 60 % балів	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2
Програмні результати навчання (назва)							
01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.	+	+	+	+	+		
05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.						+	+
13. Застосовувати набуті знання, результати досліджень з вітчизняної історії у формуванні ціннісних орієнтирів, громадянської свідомості й суспільної відповідальності громадян.				+	+	+	

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Самостійна робота (реферат): РН1.1, РН1.3, РН1.5 - 40 балів/24 бали*.

3. Модульна контрольна робота: РН1.2, РН1.4 - 20 балів/12 балів*.

* максимальний бал/пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання - залік; кількість балів, які можуть бути отримані студентом – **40 балів;**

- результати навчання які будуть оцінюватись – знання наукової хронології, періодизації основних етапів, найважливіших фактів та подій, ідей, концепцій, теорій, документів з питань гендерної історії, вміння опрацьовувати історичні джерела різних видів, аналізувати документи, наукові тексти з гендерної історії та узагальнювати цю інформацію, здійснювати історичний аналіз впливу суспільно-політичних процесів на еволюцію питань гендеру в Україні та світі, пояснювати взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, визначати перспективи та особливості правових відносин в гендерному полі, виходячи з історичного досвіду, робити порівняльний аналіз явищ і подій світової гендерної історії.

- форма проведення і види завдань – **письмовий залік**, в білеті 2 запитання, які потребують розгорнутої відповіді (кожна відповідь на запитання оцінюється від 0 до 20 балів);

- Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за екзамен не може бути меншою **24 балів**.

- Студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав **менше ніж 36 балів**.

7.2 Організація оцінювання:

Оцінювання студентів здійснюється у двох формах: поточний контроль (реферати, модульні контрольні роботи) і підсумковий контроль (залік).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, поточний контроль 60 балів; підсумковий контроль – 40 балів).

Поточна робота		Залік
60 залікових балів (максимум)		40 балів (максимум)
<i>Самостійна робота</i>	<i>Модульна контрольна робота</i>	
40 (максимум)	20 (максимум)	
24 (мінімум)	12 (мінімум)	24 бали (мінімум)

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у формі написання реферату. Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 40 балів.

Реферат студент подає викладачеві не пізніше ніж за два дні до проведення модульного контролю.

7.2.2. Індивідуальне творче завдання – до 40 % балів.

Вимоги до реферату:

- обсяг не більше 10 сторінок;

- самостійність у викладі матеріалу;

- здавати у роздрукованому вигляді і в електронному на адресу

olena_chernyshevych@ukr.net

Структура реферату	Бали (максимум)
Актуальність обраної теми	5
Мета дослідження	2
Завдання наукової роботи	3
Аналіз джерельної бази та історіографії	5
Виклад фактичного матеріалу	15
Аналізу проблеми, самостійність висновків	10

Теми рефератів з кожного змістового модулю викладач пропонує студентам на першому занятті курсу.

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Модульна контрольна робота (МК) проводиться у письмовій формі і виконується на останньому занятті. Максимальна кількість балів, яку можна набрати за контрольну роботу – 20 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

Студентка (студент), яка (який) з поважної причини пропустила (пропустив) контрольну роботу, зобов'язана (зобов'язаний) надати відповідний документ і викладач за погодженням з деканатом призначає нову дату її проведення.

Критерії оцінювання модульного контролю у вигляді модульної контрольної роботи (2 теоретичні питання кожне з яких оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

Теоретичне питання:

а) глибоке розкриття теоретичного питання	9-10 балів;
б) повна коротка відповідь	6-8 балів;
в) неповна відповідь	1-5 балів;
г) незадовільна відповідь чи повністю відсутня	0 балів.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА (ЗАЛІК)

Перевірка результатів навчання здійснюється під час письмової підсумкової контрольної роботи (заліку), яка містить 2-а теоретичні запитання, що потребують розгорнутої відповіді.

Підсумкова контрольна робота (залік) студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 40 балів.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 20 балів за одне завдання)

	Бали
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі	4-6
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня	1-3

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і самостійної роботи

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		лекції	самостійна робота
1	Тема 1. Вступ до «гендерної історії»: мета, завдання, предмет та об'єкт. Джерельна база та історіографія для вивчення гендерної історії.	2	2
2	Тема 2. Розвиток теорій гендеру і статі.	4	10
3	Тема 3. Чоловік – жінка: біологія, робота, спорт, мова, освіта.	4	10
4	Тема 4. Досвід гендерної історії для правового регулювання гендерних відносин в Україні та світі.	2	10
5	Тема 5. Гендерні відносини: від первісності до початку ХХ ст. Чоловік та жінка епохи Середньовіччя	12	18
6	Тема 6. Зміни в гендерній історії на межі ХХ – ХХІ століть.	3	10
	<i>Модульна контрольна робота</i>	1	
	<i>Підсумкова контрольна робота (залік)</i>	2	
	ВСЬОГО	30	60

Загальний обсяг - 90 год., в тому числі: Лекцій – 30 год. Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела та література:

Основна:

1. Гендерний підхід: історія, культура, суспільство / Під ред. Л. Гентош, О. Кісь. – Львів: ВНТЛ. – Класика, 2003. – 250 с.
2. Грицяк Н. Базові концепції та ідеї гедерної теорії / Наталя Грицяк // Стратегічні пріоритети. – 2006. - № 1. – С. 79–87.
3. Гендер для медій: навчальний посібник / За ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманова. – 3-тє видання, виправ., допов. – К.: Критика, 2017. – 220 с.
4. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства: зб.наукових праць / За наук. ред. докторки істор. наук Г. Грінченко, канд. істор. наук К. Кобченко, канд. істор. наук О. Кісь. – К.: ТОВ «АРТ КНИГА», 2015. – 335 с.
5. Кісь О. Українки в ГУЛАГу: вижити – значить перемогти: монографія. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2017. – 288 с.
6. Кубі Г. Гендер: виклики і загрози / Кубі Габрієла; пер. з нім. О. Степанишин, С. Матіяш, О. Джумало. – Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 136 с.
7. Марцелюх Т. Гендер для всіх: виклик стереотипам / Т. Марцелюх. – К.: Основи, 2017. – 256 с.
8. Бовуар де С. Друга стать: в 2-х томах / Сімона де Бовуар; перекл. з франц. – К.: Основи, 2017. – 736 с.
9. Українські жінки в горнилі модернізації / Під заг. ред. Оксани Кісь. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. – 304 с.
10. Чернишевич О.В. Гендерна історія. Навчально-методичний комплекс курсу для студентів історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – К.: Логос, 2020. – 264 с.

Додаткова:

1. Бінецька О. Гендерна політика в Україні: загальна характеристика становлення (Електронний ресурс) – Режим доступу: <http://intkonf.org/binetska-ov-genderna-politika-v-ukrayini-zagalna-harakteristika-stanovlennya/>
2. Беннет Дж. Бійцівський клуб феміністок. Посібник із виживання на робочому місці, де панує сексизм / Дж. Беннет. – Х.: Віват, 2020. – 345 с.
3. Ворчакова І. Є. Жіночий рух у суспільно-політичному житті України: монографія / І. Є. Ворчакова. - Миколаїв, 2012. – 279 с.
4. Ворчакова І. Є. Гендерна політика: навчальний посібник / І. Є. Ворчакова. - Миколаїв: Прокопчук Т. Ю., 2014. – 242 с.
5. Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства / Г. Алексєєва, О. Балакірева, О. Ганюков, Ю. Галусян. – 2-е вид., доп., уточнене. – К.: Український інститут соціальних досліджень, 2003. – 128 с.
6. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві. – К.: ТОВ «Компанія ВАІТЕ», 2007. – 144 с. (Електронний ресурс) – Режим доступу: <http://readli.net/zhenshhina-v-drevnem-mire/>
7. Грицяк Н. Формування гендерної політики в Україні: проблеми теорії, методології, практики / Наталя Грицяк. – К.: Видавництво НАДУ, 2004. – 384 с.
8. Діса К. Історія з відьмами: Суди про чари в українських воєводствах Речі Посполитої – XVII–XVIII століття / Катерина Діса. – Київ: Критика, 2008. – 304 с.
9. Жеребкіна І. Femina postsovietica: українська жінка в перехідний період: от соціальних движень к политике / Ирина Жеребкіна. – Х.: ХЦГИ, 1996. – 335 с.
10. Жіночі студії в Україні: жінка в історії та сьогодні / Під заг. ред. Л. Смоляр. – Одеса, 1999. – 230 с.
11. Каретнікова-Котягіна О., Урбанська Т. Реформи у мізках: чи вдасться Україні побороти стереотип гендерної нерівності / О. Каретнікова-Котягіна, Т. Урбанська

(Електронний ресурс) – Режим доступу: <https://www.unian.ua/society/1054580-reformi-u-mizkah-chi-vdastsya-ukrajini-poboroti-stereotip-gendernoji-nerivnosti.html>

12. Кісь О. Голодомор 1932–33 років крізь призму жіночого досвіду / О. Кісь // Народознавчі зошити. – 2010. - № 5-6. – С. 633–651.

13. Марценюк Т. «Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі. – К.: Комора, 2020. – 256 с.

14. Орлова Т. Війни ХХ століття: українське жіноцтво у дзеркалі історіографії / Т. Орлова. – Сторінки історії. – 2008. – Вип. 27. - С. 136-144.

15. Орлова Т. Радянський тоталітаризм і жіноцтво в контексті історіографії / Т. Орлова // Український історичний журнал. – 2009. - № 3. - С. 184–198.

16. Орлова Т. Жінка та сім'я за радянських часів: історіографія проблеми / Т. Орлова // Соціальна історія. – 2008. – Вип. 4. – С. 139–145.

17. Орлова Т. Вітчизняна історіографія про участь жіноцтва у революційних подіях в Україні 1917–1921 рр. / Т. Орлова // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2010. – Вип. 4. – С. 147–150.

18. Стрельник О. Турбота як робота: материнство у фокусі соціології. Монографія / Олена Стрельник. – К.: Критика, 2017. – 288 с.

19. Ткалич М. Гендерна психологія: навчальний посібник / Маріанна Ткалич. – 2-ге видання, випр., доповнене. – К.: Академвидав, 2016. – 256 с.

20. Яценко Л. Гендерні відносини в шлюбі та сім'ї: ретроспективний аналіз Європейської реальності / Л. Яценко // Рідна школа. – 2010. - № 12. – С. 70–74.

Додаткові он-лайн ресурси:

1. Гендер в деталях - <https://genderindetail.org.ua>
2. Музей історії жіноцтва, жіночого та гендерного руху – <https://www.genderculturecentre.org>
3. Бібліотека Гендерного центру «Крона» - <http://krona.org.ua/library.html>
4. Проєкт «Жінки у політиці» - www.womeninpolitics.org.ua
5. Он-лайн ресурс для мам, які працюють – <http://womo.ua>